Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

20 päivänä heinäkuuta 2016*

Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu — Komission OLAFin tutkimuksen yhteydessä aiheuttamat ja OLAFin aiheuttamat vahingot — Vahingonkorvauskanne — Vaatimus sen toteamisesta, että OLAFin toimet ovat oikeudellisesti mitättömiä eikä niitä voida hyväksyä todistusaineistoksi kansallisissa viranomaisissa — Tutkittavaksi ottaminen — Harkintavallan väärinkäyttö — Henkilötietojen käsittely — Puolustautumisoikeudet

Asiassa T-483/13,

Athanassios Oikonomopoulos, kotipaikka Ateena (Kreikka), edustajinaan aluksi asianajajat N. Korogiannakis ja I. Zarzoura, sittemmin asianajaja G. Georgios,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään J. Baquero Cruz ja A. Sauka,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii korvausta komission ja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) aiheuttamista vahingoista ja sen toteamista, että tietyt OLAFin toimet ovat oikeudellisesti mitättömiä eikä niitä voida hyväksyä todistusaineistoksi kansallisissa viranomaisissa,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Prek (esittelevä tuomari) sekä tuomarit I. Labucka ja V. Kreuschitz,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Heeren,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyvaiheessa ja 10.6.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion [1]

Tosiseikat

1 Kantaja Athanassios Oikonomopoulos on sähköinsinööri ja robotiikan ja informaatioteknologian markkinoilla toimiva liikemies. Hän perusti Kreikassa Zenon Automation Technologies SA -nimisen yhtiön (jäljempänä Zenon) ja toimi vuosina 1987–2006 sen johdossa.

2 Vuosien 2004 ja 2006 välillä Zenon teki Euroopan komission tietoyhteiskunnan ja tiedotusvälineiden pääosaston (jäljempänä tietoyhteiskunnan pääosasto) kanssa useita sopimuksia, jotka liittyivät eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamista ja innovointia tukevaan kuudenteen tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmaan (2002–2006) (jäljempänä kuudes puiteohjelma).

3 Marraskuussa 2008 ulkopuolinen tilintarkastustoimisto suoritti komission pyynnöstä Zenonissa tarkastuksen, joka koski kuudenteen puiteohjelmaan kuuluvia Alladin- ja Gnosys -hankkeita. Tästä tarkastuksesta laadittiin 13.5.2009 kertomus 08-BA59-028 (jäljempänä alkuperäinen tarkastuskertomus).

4 Alkuperäisestä tarkastuskertomuksesta ilmenee, että henkilöstökuluissa oli epäselvyyksiä. Zenon oli pyytänyt komissiota rahoittamaan huomattavalla summalla kuluja, jotka todellisuudessa oli laskuttanut kyproslainen yhtiö Comeng Computerised Engineering (jäljempänä Comeng). Nämä kulut oli virheellisesti merkitty henkilöstöä koskeviin suoriin kuluihin ”sisäisiä konsultteja” koskevina kuluina, vaikka ne olisi pitänyt merkitä alihankintakuluiksi. Tämä käytäntö on ollut systemaattista. Komissio katsoi, että näitä kuluja ei voitu hyväksyä henkilöstökuluina eikä liioin alihankintakuluina.

5 Tässä yhteydessä Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) aloitti 10.12.2009 tutkimuksen kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevasta hankkeesta GR/RESEARCH-INFSO-FP6-Robotics and informatics. OLAFin tehtävänä on OLAFin tutkimuksista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1073/1999 (EYVL 1999, L 136, s. 1) mukaan suorittaa ulkoisia tutkimuksia, toisin sanoen tutkimuksia Euroopan unionin toimielinten ulkopuolella, ja sisäisiä tutkimuksia, toisin sanoen näissä toimielimissä.

6 OLAF teki 25. ja 26.2.2010 tarkastuksen Comengin tiloissa.

7 Tietoyhteiskunnan pääosasto laati 6.8.2010 luonnoksen lopulliseksi tarkastuskertomukseksi.

8 Komissio hyväksyi 18.2.2011 lopullisen tarkastuskertomuksen.

9 OLAF ilmoitti heinäkuussa 2011 kantajalle, että tämän katsottiin olevan edellä 5 kohdassa mainitun tutkimuksen kohteena oleva henkilö. OLAFin edustajat kuulivat kantajaa 7.9.2011 tämän kotipaikassa, joka oli tuolloin Patmoksella (Kreikka).

10 OLAF ilmoitti 19.9.2012 päivätyllä kirjeellä kantajalle tutkimuksen päättämisestä. Se totesi siinä, että tämän tutkimuksen päätelmien mukaan oli syytä ajatella, että unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavia rikoksia oli tehty. Se ilmoitti myös suositelleensa Kreikan oikeusviranomaisille oikeudenkäyntimenettelyn aloittamista tässä asiassa. OLAF kehotti viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosastoa, joka oli korvannut tietoyhteiskunnan pääosaston, toteuttamaan asianmukaiset toimenpiteet varmistaakseen 1,5 miljoonan euron perimisen takaisin Zenonilta.

1 — Tästä tuomiosta esitetään vain kohdat, joiden julkaisemista unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisena.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset [– –]

19 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— toteaa, että OLAFin toimet ja toimenpiteet ovat oikeudellisesti mitättömiä

— toteaa, ettei häntä koskevia tietoja ja asiaa koskevia todisteita, jotka on toimitettu kansallisille viranomaisille, voida hyväksyä todistusaineistoksi

— velvoittaa komission maksamaan hänelle kaksi miljoonaa euroa korvauksena sen lainvastaisesta menettelystä ja hänen ammattitoimintansa ja maineensa vahingoittamisesta

— määrää asian selvittämistoimista ja prosessinjohtotoimista 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 64 ja 65 artiklan perusteella asiakirjojen esittämistä ja todistajien kuulemista varten

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

20 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— jättää kanteen osittain tutkimatta ja hylkää sen osittain perusteettomana tai joka tapauksessa hylkää sen kokonaan perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

Oikeudellinen arviointi

1.1. 1. *Tiettyjen vaatimusten tutkittavaksi ottaminen* [– –]

25 Ensinnäkin on tutkittava, voidaanko vaatimus sen toteamisesta, että OLAFin toimenpiteet ovat oikeudellisesti mitättömiä, ottaa tutkittavaksi. Tässä yhteydessä on palautettava mieleen unionin tuomioistuinten toimivaltuudet niiden käsitellessä vahingonkorvauskannetta.

26 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unioni on SEUT 340 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetussa sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa vahingosta ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: unionin toimielimen moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiassa syntynyt ja toimielimen toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (ks. tuomio 9.11.2006, Agraz ym. v. komissio, C-243/05 P, EU:C:2006:708, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kun kyse on toimielimen toiminnan lainvastaisuutta koskevasta edellytyksestä, vaaditaan sen osoittamista, että oikeussäännön, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, rikkominen on riittävän ilmeinen (tuomio 4.7.2000, Bergaderm ja Goupil v. komissio, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 42 ja 43 kohta ja tuomio 9.9.2008, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, C-120/06 P ja C-121/06 P, EU:C:2008:476, 173 kohta). Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vahingonkorvauskanne on itsenäinen oikeussuojakeino, jolla on oma tehtävänsä oikeussuojakeinojen järjestelmässä ja jonka nostamisen edellytykset määräytyvät sen erityisen tarkoituksen perusteella (tuomio 28.4.1971, Lütticke v. komissio, 4/69, EU:C:1971:40, 6 kohta ja määräys 15.10.2013, Andechser Molkerei Scheitz v. komissio, T-13/12, ei julkaistu, EU:T:2013:567, 46 kohta).

27 Vaatimus sen toteamisesta, että OLAFin toteuttamat toimenpiteet ovat mitättömiä, merkitsee todellisuudessa sitä, että unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan samalla sekä kumoamaan OLAFin toimenpiteet että toteamaan niiden olevan vailla minkäänlaista oikeusvaikutusta (ks. vastaavasti tuomio

9.9.2011, dm-drogerie markt v. SMHV – Distribuciones Mylar (dm), T-36/09, EU:T:2011:449, 83 kohta). Tämä ylittää pelkän lainvastaisuutta koskevan toteamuksen, jonka unionin yleinen tuomioistuin voi tehdä vahingonkorvauskanteen yhteydessä.

28 Tästä seuraa, että kantajan ensimmäinen vaatimus on jätettävä tutkimatta.

29 Tämä toteamus tutkimatta jättämisestä ei merkitse tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden saati hyvän oikeudenhoidon ja prosessiekonomian periaatteiden loukkaamista. Kuten SEU 19 artiklan 1 kohdasta ilmenee, Euroopan unionin tuomioistuin ja jäsenvaltioiden tuomioistuimet varmistavat unionin oikeusjärjestyksen kunnioittamista koskevan tuomioistuinvalvonnan. Tätä varten EUT-sopimuksella eli yhtäältä SEUT 263 ja SEUT 277 artiklalla sekä toisaalta SEUT 267 artiklalla on luotu täysin kattava oikeussuojakeinojen ja menettelyjen järjestelmä, jonka tarkoituksena on varmistaa unionin toimiin kohdistuva laillisuusvalvonta antamalla se unionin tuomioistuimien tehtäväksi (tuomio 19.12.2013, Telefónica v. komissio, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 57 kohta). Kansallisten viranomaisten OLAFin tietojen perusteella tekemistä päätöksistä on voitava nostaa kanne kansallisissa tuomioistuimissa, joilla puolestaan on mahdollisuus esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin oikeuden säännösten tulkinnasta, jota ne pitävät tarpeellisena tuomionsa antamista varten (ks. vastaavasti määräys 19.4.2005, Tillack v. komissio, C-521/04 P(R), EU:C:2005:240, 38 ja 39 kohta).

30 On syytä täsmentää, että kantaja ei ole esittänyt minkäänlaista näyttöä osoittaakseen, että edellä mainittua oikeutta ja kyseisiä periaatteita olisi loukattu.

31 Näin ollen pelkästään se, että yksi vaatimus on jätetty tutkimatta, ei riitä osoittamaan, että oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan tai hyvän oikeudenhoidon ja prosessiekonomian periaatteita olisi loukattu.

32 Toiseksi on hylättävä myös vaatimus siitä, että unionin yleinen tuomioistuin toteaisi, ettei kantajaa koskevia tietoja ja asiaa koskevia todisteita, jotka on toimitettu kansallisille viranomaisille, voida hyväksyä todistusaineistoksi.

33 Tätä vaatimusta ei voida tulkita muulla tavoin kuin siten, että sillä pyritään saamaan unionin yleinen tuomioistuin toteamaan, että todisteita ei voida hyväksyä kansallisissa tuomioistuimissa. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että toimenpiteet, joihin kansalliset viranomaiset ryhtyvät OLAFin niille toimittamien tietojen johdosta, ovat pelkästään ja kokonaisuudessaan niiden vastuulla ja että kyseisten viranomaisten on itse tutkittava, onko rikossyytteiden nostaminen tällaisten tietojen nojalla perusteltua tai välttämätöntä. Näin ollen oikeussuoja tällaisia syytteitä vastaan on varmistettava kansallisella tasolla kaikkine kansallisessa lainsäädännössä säädettyine takeineen mukaan lukien ne, jotka seuraavat perusoikeuksista, ja tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, mahdollisuus osoittaa unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklan nojalla ennakkoratkaisupyyntö (ks. määräys 19.4.2005, Tillack v. komissio, C-521/04 P(R), EU:C:2005:240, 38 ja 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi on täsmennetty, että mikäli kansalliset viranomaiset päättäisivät aloittaa tutkimuksen, ne arvioisivat OLAFin mahdollisten lainvastaisuuksien seurauksia ja että tämä arviointi voitaisiin saattaa kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Mikäli rikosmenettelyä ei saatettaisi vireille tai se päätyisi vapauttavaan tuomioon, unionin tuomioistuimissa nostettu vahingonkorvauskanne riittäisi varmistamaan asianomaisen henkilön etujen suojelun, koska hän voisi saada korvauksen kaikesta OLAFin lainvastaisesta toiminnasta aiheutuneesta vahingosta (ks. vastaavasti tuomio 20.5.2010, komissio v. Violetti ym., T-261/09 P, EU:T:2010:215, 59 kohta).

34 Edellä 33 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu, jonka mukaan Kreikan oikeusviranomaisille toimitettuja todisteita ei hyväksytä todistusaineistoksi, jäisi selvästi sen toimivallan ulkopuolelle. Unionin yleisellä tuomioistuimella ei siten ole toimivaltaa ratkaista, että kantajan tietoja ja kaikkia asiaa koskevia todisteita, jotka on toimitettu kansallisille viranomaisille, ei voida hyväksyä todistusaineistoksi kansallisissa tuomioistuimissa.

35 Toinen vaatimus on näin ollen jätettävä tutkimatta ilman, että sitä olisi tarpeen tutkia aineelliselta kannalta.

2.2. 2. *Aineelliset kysymykset*

36 Aluksi on tutkittava komission väite, jonka mukaan vahingonkorvausvaatimus on esitetty ennenaikaisesti. Komissio väittää, että OLAFin kertomuksen toimittaminen ei ole tähän mennessä johtanut mihinkään toimivaltaisten kansallisten viranomaisten toimenpiteeseen. Mitään vahinkoa ei ole aiheutunut, koska tietoa ei ole vuotanut eikä julkistettu.

37 On kiistatonta, että kansallinen oikeudenkäyntimenettely on vielä kesken. Tämän menettelyn mahdolliset tulokset eivät kuitenkaan voi vaikuttaa tähän oikeudenkäyntiin. Käsiteltävänä olevassa asiassa kyse ei nimittäin ole siitä, onko kantaja syyllistynyt sääntöjenvastaisuuteen tai petokseen, vaan sen tutkimisesta, millä tavoin OLAF on suorittanut ja päättänyt tutkimuksen, jossa kantaja mainitaan nimeltä ja jossa hänen mahdollisesti katsotaan olevan vastuussa sääntöjenvastaisuuksista, sekä sen tutkimisesta, millä tavoin komissio on menetellyt tämän tutkimuksen yhteydessä. Se, että kansalliset tuomioistuimet toteaisivat kantajan syyttömäksi, ei myöskään välttämättä korvaa mahdollista vahinkoa, jonka hän on jo kärsinyt (ks. vastaavasti tuomio 8.7.2008, Franchet ja Byk v. komissio, T-48/05, EU:T:2008:257, 90 ja 91 kohta).

38 Kun otetaan huomioon, että käsiteltävänä olevassa kanteessa väitetty vahinko on erillinen vahingosta, joka voidaan todistaa sillä, että kansalliset oikeusviranomaiset toteavat kantajan syyttömäksi, korvausvaatimuksia ei voida hylätä ennenaikaisina siten, että kantaja voisi tehdä tällaisen vaatimuksen vasta sen jälkeen, kun kansalliset oikeusviranomaiset ovat tehneet mahdolliset lopulliset päätökset.

39 Koska kanne ei siis ole ennenaikainen, vahingon luonnetta ja laajuutta koskevien kysymyksien tutkimista ei ole syytä siirtää mahdolliseen myöhempään vaiheeseen.

40 Kolmannen vaatimuksensa yhteydessä kantaja väittää, että unionin on katsottava olevan sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa.

[– –]

Lainvastainen menettely [– –]

Toinen kanneperuste, joka koskee asetusten N:o 45/2001 ja N:o 1073/1999 rikkomista, luottamuksensuojan velvollisuuden ja salassapitovelvollisuuden laiminlyöntiä ja yksityiselämän suojaa koskevan oikeuden ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista [– –]

51 Aluksi on korostettava, että asetuksen N:o 45/2001 säännökset ovat oikeussääntöjä, joilla on tarkoitus antaa oikeuksia henkilöille, joita unionin toimielinten ja elinten hallussa olevat henkilötiedot koskevat. Näiden sääntöjen tavoitteena itsessään on suojata näitä henkilöitä heitä koskevien tietojen mahdolliselta lainvastaiselta käsittelyltä (tuomio 12.9.2007, Nikolaou v. komissio, T-259/03, ei julkaistu, EU:T:2007:254, 210 ja 232 kohta).

51 – – Ensimmäinen, toinen ja kolmas väite, jotka koskevat asetuksen N:o 45/2001 4, 5, 7, 8 ja 12 artiklan rikkomista, luottamuksensuojan velvollisuuden ja salassapitovelvollisuuden laiminlyöntiä ja yksityiselämän suojaa koskevan oikeuden ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista ja erityisesti asetuksen N:o 1073/99 8 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 2185/96 8 artiklan 1 kohdan rikkomista

52 Asetuksen N:o 45/2001 2 artiklan a alakohdassa säädetään, että ”henkilötiedoilla” tarkoitetaan ”kaikenlaista tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja” ja että ”tunnistettavissa olevana pidetään henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa, erityisesti henkilönumeron taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella”. Kyseisen asetuksen 2 artiklan b alakohdan mukaan ”henkilötietojen käsittelyllä” tarkoitetaan ”kaikkia sellaisia toimia tai toimien kokonaisuuksia, joita kohdistetaan henkilötietoihin joko automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai muutoin, kuten tietojen kerääminen, tallentaminen, järjestäminen, säilyttäminen, muokkaaminen tai muuttaminen, tiedon haku, kysely, käyttö, luovuttaminen siirtämällä, levittämällä tai asettamalla muutoin saataville, yhteensovittaminen tai yhdistäminen sekä suojaaminen, poistaminen tai tuhoaminen”.

53 Oikeuskäytännön mukaan tällaisten tietojen luovuttaminen kuuluu asetuksen N:o 45/2001 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun ”käsittelyn” määritelmän alaan (tuomio 29.6.2010, komissio v. Bavarian Lager, C-28/08 P, EU:C:2010:378, 68 ja 69 kohta ja tuomio 7.7.2011, Valero Jordana v. komissio, T-161/04, ei julkaistu, EU:T:2011:337, 91 kohta). Esillä olevassa asiassa on katsottava, että kantajaa koskevat tiedot ovat ”henkilötietoja” ja että sekä komissio että OLAF ovat ”käsitelleet” niitä edellä mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla, mitä asianosaiset eivät kiistä.

[– –]

59 Ensinnäkin on tutkittava väite, jonka mukaan yksikään asetuksen N:o 45/2000 5 artiklassa mainituista edellytyksistä ei ollut täyttynyt.

60 Tarkasteltaessa sitä, että OLAF on toimittanut tietoja komissiolle ja Kreikan kansallisille viranomaisille, on todettava, että lähtökohtaisesti OLAF suorittaa tehtäviä yleisen edun vuoksi asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla. Tässä tapauksessa kantajan henkilötietojen käsittely liittyi tutkimukseen, jonka OLAF suoritti selvittääkseen mahdollista petosta, josta on aiheutunut vahinkoa unionin taloudelle. Tällainen henkilötietojen käsittely oli siten tarpeen OLAFin tehtävän suorittamiseksi. Näin ollen on katsottava, että OLAF on toimittanut tietoja komissiolle ja Kreikan kansallisille viranomaisille yleisen edun vuoksi. OLAF ei siis ole ylittänyt asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan a alakohdan mukaisen harkintavaltansa rajoja.

61 Se, että komissio on toimittanut tietoja Zenonille, on lähtökohtaisesti asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan mukaista.

62 Komissio on toimittanut lainmukaisesti Zenonille lopullisen tarkastuskertomuksen, jonka päätelmät perustuivat OLAFin kertomuksen otteisiin, joissa olleet tiedot sisältyivät OLAFin tarkastuskertomukseen, OLAFin kertomukseen Comengin tiloissa 25. ja 26.2.2010 tehdyistä tarkastuksista, Comengin johtajan kuulemisesta laadittuun pöytäkirjaan ja OLAFin tutkijoiden paikan päällä tekemien tarkastusten yhteydessä Comengin johtajan luvalla skannattuihin asiakirjoihin, jotka OLAF on toimittanut 4.5.2010 tietoyhteiskunnan pääosastolle.

63 Näiden tietojen avulla komissio on voinut vahvistaa, että Zenon ei ollut noudattanut kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskeviin FP6-sopimuksiin sisältyviä määräyksiä ja että Zenonin tässä yhteydessä esittämä vaatimus kuluista oli hylättävä kokonaisuudessaan.

64 Ilman komission lopullisessa tarkastuskertomuksessa olevaa mainintaa OLAFin päätelmistä komissio ei olisi voinut perustella sitä, miksi se teki Zenonin osalta korjauksen. Tässä yhteydessä tietoyhteiskunnan pääosastoa ei siis voida lähtökohtaisesti arvostella siitä, että se on toimittanut Zenonille lopullisen tarkastuskertomuksen, joka sisälsi tietoja, jotka sen oli välttämättä tiedettävä voidakseen ymmärtää syyt, joiden vuoksi taloudellisia korjauksia oli tehtävä. Tästä syystä ei voida liioin väittää, että tällaisen kertomuksen, joka sisälsi tietoja OLAFin suorittamasta tutkimuksesta, toimittaminen Zenonille ei olisi lähtökohtaisesti ollut asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan mukaista.

65 On syytä täsmentää, että OLAFin keräämistä ja tietoyhteiskunnan pääosaston lopulliseen tarkastuskertomukseen otetuista tiedoista ne, joissa kantajan nimi mainitaan vuosina 2002–2006 kantajan määräyksestä Comengin nimissä suoritettujen pankkitapahtumien yhteydessä, olivat tarpeen sen osoittamiseksi, että näillä pankkitapahtumilla ei ollut yhteyttä kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevien FP6-sopimusten täytäntöönpanoon. Tarkastuskertomuksessa kantajan nimi mainitaan myös saman ajanjakson kuluessa kantajan omistamien tai määräysvallassa olevien muiden yhtiöiden hyväksi toteutettujen rahoitustapahtumien yhteydessä, ja siinä täsmennetään, että kantaja ei ole osoittanut näiden tapahtumien kuuluneen Zenonin suorittamaan kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevien sopimusten täytäntöönpanoon. Tämä tieto oli tarpeen myös sen osoittamiseksi, ettei näillä tapahtumilla ja Zenonin suorittamalla FP6-sopimusten täytäntöönpanolla ollut yhteyttä. Lisäksi tarkastuskertomuksesta ilmenee, että kantaja oli päättänyt turvautua Comengiin toimittaakseen laskut Zenonille ja toteuttaakseen viimeksi mainitun ja Comengin väliset pankkitapahtumat. On todettava, että nämä tiedot voidaan päätellä kantajan itsensä 29.9.2010 Zenonin uudelle johtajalle osoittamasta sähköpostiviestistä, jonka tämän yhtiön uudet osakkeenomistajat ovat toimittaneet komissiolle. Kantaja totesi siinä, että hän oli turvautunut Comengiin paisuttaakseen tuottoja 10 prosentilla ilman, että yhtiölle aiheutuu tappiota. Komissio saattoi siten näiden tietojen perusteella vahvistaa, että turvautuminen Comengiin kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevien sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä ei ollut ”virhe” vaan tarkoituksellinen toimi, hylätä siten väitteen pelkästä laskuvirheestä, torjua tämän seurauksena Zenonin 18.10.2010 lähetetyssä sähköpostiviestissä esittämän ehdotuksen henkilöstökulujen laskelman pelkästä oikaisemisesta ja siten perustella Zenonin osalta suoritetun rahoituskorjauksen sisällön. Näin ollen ei näytä siltä, että näiden tietojen toimittaminen Zenonille tarkastuskertomuksen välityksellä ei olisi ollut asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan mukaista.

[– –]

67 Kantaja väittää myös, että asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan a ja b alakohtaa ei ole noudatettu sillä perusteella, että hän on Zenonin ja unionin välillä tehtyihin sopimuksiin nähden kolmas osapuoli ja ettei yhdessäkään unionin oikeuden säännöksessä oikeuteta komissiota käsittelemään kolmansien osapuolten henkilötietoja. Kuten komissio tuo aivan oikein esille, on korostettava, että tosiseikkojen tapahtuma-aikaan kantaja oli Zenonin johtaja ja sen laillinen edustaja useiden kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevien FP6-sopimusten osalta ja että hän oli Comengin toimitusjohtaja vuoteen 2006 ja sen viimeisin omistaja.

68 Lisäksi kantaja väittää, että komissio on toiminut FP6-sopimusten yhteydessä sopimuspuolena eikä viranomaisena, kun se on osoittanut lopullisen tarkastuskertomuksen Zenonille, ja että tästä seuraa väistämättä, ettei yksikään asetuksen N:o 45/2001 5 artiklassa mainituista edellytyksistä ollut täyttynyt. Kantajan väite on ilmeisesti ymmärrettävä siten, että lopullinen tarkastuskertomus liittyi puhtaasti sopimussuhteeseen, että kyseinen kertomus kuului erottamattomasti tähän suhteeseen ja että näin ollen tietoyhteiskunnan pääosasto ei voinut toimittaa kantajan henkilötietoja tässä yhteydessä Zenonille.

69 Lopullinen tarkastuskertomus liittyy toki sopimussuhteeseen. Sen päätelmät perustuivat kuitenkin OLAFin kertomukseen sisältyneisiin tietoihin tämän käytettyä toimivaltuuksiaan asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla yleisen edun vuoksi.

70 Väite, jonka mukaan yksikään asetuksen N:o 45/2001 5 artiklassa mainituista edellytyksistä ei ollut täyttynyt, on näin ollen hylättävä.

71 Toiseksi kantaja väittää virheellisesti, että vaikka OLAFilla oletettaisiin olleen oikeus kerätä häntä koskevia henkilötietoja, se on joka tapauksessa rikkonut asetuksen N:o 45/2001 7 ja 8 artiklaa toimittamalla ne komission eri pääosastoille, Kreikan kansallisille viranomaisille, Zenonille ja sen työntekijöille sekä Comengille ja sen työntekijöille.

72 Se, että OLAF on toimittanut tietoja tietoyhteiskunnan pääosastolle, oli tarpeen sen toimivaltaan kuuluvan tehtävän lainmukaista suorittamista varten. Kyseisen lopullisen tarkastuksen päätelmät on voitu laatia OLAFin toimittamien tietojen perusteella. Näiden tietojen avulla tietoyhteiskunnan pääosasto on voinut todeta, että henkilöstökulujen nousu vastasi Comengin laskuttamia henkilöstökuluja ja että kuudennen puiteohjelman vakiosopimusten II.6 artiklassa vahvistettuja edellytyksiä ei ollut noudatettu, sillä ”sisäisten konsulttien” kuluina esitetyt kulut olivat todellisuudessa alihankintakuluja. Komissio on myös tukeutumalla näihin tietoihin tehnyt tämän jälkeen kulujen korjauksen. Näin ollen asetuksen N:o 45/2001 7 artiklaa ei ole rikottu.

73 Kantaja arvostelee tietoyhteiskunnan pääosastoa myös siitä, että se on toimittanut lopullisen tarkastuskertomuksen energian ja liikenteen pääosastolle ja yritys- ja teollisuustoiminnan pääosastolle ja siten luovuttanut niille henkilötietoja.

74 Komissio totesi vastauksena sille tästä esitettyyn kysymykseen, että yritys- ja teollisuustoiminnan pääosasto ja energian ja liikenteen pääosasto kuuluivat tutkimuspuiteohjelmia hallinnoiviin, tutkimuksesta vastaaviin pääosastoihin. Komissio täsmensi, että tarkastuskertomuksia koskeva tietojenvaihto oli tutkimuksesta vastaavissa pääosastoissa vallitseva käytäntö, jolla pyrittiin suojaamaan unionin taloudellisia etuja ja varmistamaan puiteohjelmien johdonmukainen täytäntöönpano, sillä tuensaajat ovat hyvin usein mukana useissa eri pääosastojen hallinnoimissa avustussopimuksissa.

75 Esillä olevassa asiassa kantajan henkilötietoja sisältävää lopullista tarkastuskertomusta ei ole toimitettu yritys- ja teollisuustoiminnan pääosastolle ja energian ja liikenteen pääosastolle asetuksen N:o 45/2001 7 artiklan vastaisesti. Kun otetaan huomioon näiden tutkimuksesta vastaaviin pääosastoihin kuuluvien kahden pääosaston tehtävä kuudennen puiteohjelman toteuttamisessa, on katsottava edellä 65 kohdassa todetun mukaisesti, että henkilötietojen siirto oli tarpeen niiden toimivaltaan kuuluvien tehtävien lainmukaista suorittamista varten.

76 Kantaja vetoaa myös asetuksen N:o 45/2001 8 artiklan rikkomiseen. Hän väittää, että siirtäessään tietoja jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY (EYVL 1995, L 281, s. 31) soveltamisalalla OLAFin olisi pitänyt osoittaa, että nämä tiedot olivat tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Tämä väite on hylättävä. On nimittäin selvää, että OLAFin keräämät tiedot – muun muassa komission lopulliseen tarkastuskertomukseen sisältyvät tiedot –, jotka on toimitettu Kreikan kansallisille viranomaisille, olivat luonteeltaan sellaisia, että ne olivat tarpeen, jotta nämä viranomaiset saattoivat suorittaa yleistä etua koskevan tehtävänsä saattaa kantaja vastuuseen tämän kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevien sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä tekemistä mahdollisista rikoksista.

77 Kolmanneksi väite asetuksen N:o 1073/99 8 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 2185/96 8 artiklan rikkomisesta ei voi menestyä. Näissä säännöksissä, yhdessä luettuina, säädetään, että ulkoisissa tutkimuksissa saadut tiedot kuuluvat ammatillisen salaisuuden piiriin ja niitä koskee se tietosuoja, joka on säädetty henkilötiedoille. Toimittaessaan Zenonille edellä 62 ja 65 kohdassa mainitut tiedot komissio on vain vahvistanut sen, minkä kantaja oli jo ilmoittanut Zenonin uudelle toimitusjohtajalle 29.9.2010 lähettämässään sähköpostiviestissä, eli sen, että Comengiin oli turvauduttu tarkoituksena paisuttaa tuottoja. Näin toimiessaan kantaja on siten myöntänyt, että hän oli tarkoituksella turvautunut alihankintaan ja että tilanne ei siis johtunut laskuvirheestä. Kuten edellä 62 ja 65 kohdassa

on todettu, lisäksi nämä tiedot oli välttämättä toimitettava Zenonille, jotta pelkkää laskuvirhettä koskeva väite voitaisiin kumota ja jotta samassa yhteydessä voitaisiin torjua tämän yhtiön komissiolle 18.10.2010 lähettämässään sähköpostiviestissä esittämä ehdotus henkilöstökulujen laskelman pelkästä oikaisemisesta.

78 Neljänneksi kantaja vetoaa menestyksettä siihen, että myös asetuksen N:o 45/2001 12 artiklan 1 kohtaa on rikottu, koska hänelle ei ole koskaan ilmoitettu henkilötietojensa luovuttamisesta. On todettava, että OLAF on päättänyt lykätä asiasta ilmoittamista kantajalle 31.3.2010 asti. Asetuksen N:o 45/2001 20 artiklassa säädetään, että ”yhteisöjen toimielimet ja elimet voivat rajoittaa – – 12 artiklan 1 kohdan – – soveltamista, jos tällainen rajoitus on välttämätön, jotta turvataan: a) rikosten torjunta, tutkinta, selvittäminen ja syytteeseenpano”. Kuten komissio korostaa, tässä tapauksessa kantajan informoinnin lykkäämistä voitiin helposti perustella tarpeella varmistaa rikosten tutkinta, selvittäminen ja syytteeseenpano sekä välttää vakava riski todisteiden hävittämisestä, jos kantaja saisi tietää OLAFin tutkimuksesta. Kantajalle on sittemmin ilmoitettu useita kertoja asianmukaisesti siitä, että OLAF on käsitellyt hänen henkilötietojaan, kutsuttaessa hänet kuultavaksi, kuulemistilaisuudessa itsessään ja tutkimuksen päättämisen yhteydessä.

79 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen ja toinen väite, jotka koskevat asetuksen N:o 45/2001 4, 5, 7, 8 ja 12 artiklan rikkomista, on hylättävä. Niin ikään on hylättävä kolmas väite, jonka mukaan asiassa olisi laiminlyöty salassapitoa ja henkilötietojen luottamuksellisuutta koskeva velvollisuus, joka sisältyy asetuksen N:o 1073/99 8 artiklan 1 kohtaan ja asetuksen N:o 2185/96 8 artiklan 1 kohtaan, yhdessä luettuina.

– – Neljäs väite, jonka mukaan tietoyhteiskunnan pääosasto on käsitellyt lainvastaisesti kantajan henkilötietoja sopimusten puitteissa toteutettujen tilintarkastusten aikana

80 Kantaja katsoo, että tarkastuksiin, joihin OLAFin tutkimus perustuu, liittyy sääntöjenvastaisuuksia, sillä yhdessäkään oikeussäännössä ei anneta komissiolle oikeutta käsitellä henkilötietoja sopimusten yhteydessä toteutettujen tilintarkastusten aikana. Yksikään asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan a–c ja e alakohdassa asetetuista edellytyksistä ei ole hänen mukaansa täyttynyt. Lisäksi saman asetuksen 5 artiklan d alakohtaa on rikottu siltä osin kuin kantajalta ei ole edes pyydetty suostumusta henkilötietojen käsittelyyn. Myös asetuksen N:o 45/2001 12 artiklan 1 kohtaa on rikottu, sillä kantajalle ei ole missään vaiheessa ilmoitettu kyseisten tietojen luovuttamisesta.

81 Tietoyhteiskunnan pääosastoa arvostellaan siitä, että se on käsitellyt henkilötietoja tarkastuksen aikana asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan vastaisesti ja luovuttanut ne OLAFille.

82 Ensinnäkin väitteestä, jonka mukaan tietoyhteiskunnan pääosasto on käsitellyt henkilötietoja asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan vastaisesti, on todettava, että tarkastus on toteutettu sen varmistamiseksi, että sopimus oli pantu asianmukaisesti täytäntöön. Komissio ei kiistä käsitelleensä tässä yhteydessä henkilötietoja. Se tuo kuitenkin perustellusti esille, että sopimuksen mukaan kuudennen puiteohjelman tuensaajien piti ilmoittaa todelliset henkilöstökulut, eli töitä suoraan tekevien henkilöiden todelliset työtunnit ja konsulttien tuntikohtaiset kustannukset. Oli siten perusteltua, että komissiolla oli pääsy tiettyihin henkilötietoihin, jotta se saattoi suorittaa tarkastuksen tehokkaasti.

83 Alkuperäisessä tarkastuskertomuksessa huomautetaan tarkastajien todenneen, että Zenonin työtekijöiksi esitetyt konsultit näyttävät todellisuudessa olevan toiselle yhtiölle, eli Comengille, kuuluvia konsultteja, että näiden kahden yhtiön välillä on ollut tästä sopimus ja että näiden konsulttien työllä on ollut vaikutusta henkilöstökuluihin, sillä viimeksi mainittujen tuntihinta oli selvästi korkeampi kuin Zenonin työntekijöiden. Vastauksena tähän toteamukseen Zenon on huomauttanut, että sopimuksen täytäntöönpano edellytti korkeatasoista tieteellistä osaamista ja että sen oli siksi turvauduttava Comengin konsultteihin, joilla oli tässä suhteessa erityistä osaamista ja pätevyyttä. Kuten komissio korostaa, tarkastajilla piti olla pääsy kaikkiin tietoihin, jotta ne saattoivat arvioida hankkeessa

työskentelevien henkilöiden yksittäisiä kuluja, määrittääkseen, poikkesivatko henkilökulut tuntuvasti todellisista kuluista. Tästä seuraa, että esillä olevassa tapauksessa oli käsiteltävä tiettyjä henkilötietoja ja että anonyymiin muotoon muutettujen tietojen avulla tarkastajat eivät olisi voineet suorittaa tehokkaasti tehtäväänsä.

84 Lisäksi on tuotava esille, että kantajan nimi mainitaan vain alkuperäisen tarkastuskertomuksen liitteessä 2 olevassa taulukossa, jossa luetellaan työntekijät ja heidän suorittamansa työtunnit niissä eurooppalaisissa hankkeissa, joissa Zenon on mukana. Sitä vastoin missään ei mainita muita kantajaa koskevia henkilötietoja, jotka antaisivat ymmärtää, että hän olisi syyllistynyt sääntöjenvastaisuuteen tai petokseen tai osallistunut sellaiseen.

85 Kun otetaan huomioon henkilötietojen luonne ja asian olosuhteet, henkilötietojen käsittelyn on katsottava olleen tarpeen, jotta komissio saattoi suorittaa tehtävänsä suojella unionin taloudellisia etuja, ja se oli siten asetuksen N:o 45/2001 5 artiklan a alakohdassa säädetyn edellytyksen mukaista.

86 Toiseksi väitteestä, jonka mukaan tietoyhteiskunnan pääosasto on luovuttanut henkilötietoja OLAFille, on korostettava, että alkuperäisen tarkastuskertomuksen mukaan toteamukset ulkopuolisen yhtiön konsulttien käyttämisestä liittyivät mahdollisesti systemaattiseen käytäntöön. Tätä taustaa vasten komissio saattoi perustellusti pohtia, onko asiassa mahdollisesti tehty petoksia tai tapahtunut sääntöjenvastaisuuksia.

87 Kuten komissio aivan oikein korostaa, sopimussuhteella ei ole vaikutusta, kun kysymys on mahdollisista petoksista tai sääntöjenvastaisuuksista. Tässä yhteydessä komissio saattoi lainmukaisesti ilmoittaa OLAFille riidanalaisesta tilanteesta ja luovuttaa sille tarkastuksessa saadut tiedot. Henkilötietojen siirtäminen OLAFille oli tarpeen, jotta se saattoi suorittaa tehtävänsä unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi, ja se oli siten asetuksen N:o 45/2001 7 artiklassa säädetyn edellytyksen mukaista. Kantajan väitteen hyväksyminen merkitsisi sitä, että vaikka komissio epäilee petosta, se ei voisi varoittaa OLAFia sillä perusteella, että se on sopimussuhteessa näiden epäilyjen kohteena olevan yrityksen kanssa. Tällainen tulkinta olisi ilmeisessä ristiriidassa sen tarpeen kanssa, että unionin taloudellisia etuja suojataan petoksilta ja muilta sääntöjenvastaisuuksilta. Lisäksi alkuperäisessä tarkastuskertomuksessa mainitaan kantajan nimi vain konsulttina eikä tuoda esille epäilyä petoksesta hänen osaltaan.

88 Lisäksi on hylättävä väite, jonka mukaan asetuksen N:o 45/2001 4 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtaa ja 6 artiklaa olisi rikottu sillä perusteella, että Zenonia ja kyseisiä hankkeita koskevia tietoja ei pidetty hallussa enää niiden alkuperäisen tarkoituksen vuoksi (eli sen tutkimiseksi, oliko yritys noudattanut sopimuksen taloudellisia ehtoja), kun tietoyhteiskunnan pääosasto toimitti ne OLAFille.

89 On syytä huomata, että asetuksen N:o 45/2001 4 artiklan mukaan ”henkilötietojen osalta on noudatettava seuraavaa: a) henkilötietoja on käsiteltävä asianmukaisesti ja laillisesti; b) henkilötiedot on kerättävä perusteltua ja nimenomaisesti määriteltyä tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla – –; e) henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan sen ajan, kuin on tarpeen niitä tarkoituksia varten, joihin tiedot kerättiin tai joihin niitä myöhemmin käsitellään”. Saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”henkilötietoja voidaan käsitellä muuta kuin sitä tarkoitusta varten, johon ne on kerätty, ainoastaan, jos tarkoituksen muutos on nimenomaisesti sallittu yhteisöjen toimielimen tai elimen sisäisissä säännöissä”.

90 Esillä olevassa asiassa unionin taloudellisten etujen suojaaminen on se tarkoitus, johon komissio on kerännyt tiedot Zenonilta ja jota varten se on toimittanut ne OLAFille.

91 Kantaja väittää vielä, että asetuksen N:o 45/2001 4 artiklaa on rikottu sen vuoksi, että unionin taloudelliset edut olisi suojattu täysin, jos OLAF ja tietoyhteiskunnan pääosasto eivät olisi maininneet häntä nimeltä lopullisessa tutkintakertomuksessa ja Kreikan viranomaisille toimitetuissa

tarkastuskertomuksissa. Kantajan mukaan hänen nimeään ei olisi ollut tarpeen mainita, koska Kreikan viranomaiset olivat itse toimivaltaisia määrittämään Zenonin hallituksen jäsenten vastuun ja saattamaan heidät vastuuseen.

92 Väite ei ole perusteltu. Mainitsemalla kantajan nimen ja Comengin ja Zenonin suhteet aikana, jona kantaja oli Zenonin toimitusjohtaja, on voitu tässä vaiheessa esittää syyt, joiden vuoksi komissio oli määrännyt korjauksesta Zenonille kuudennen puiteohjelman sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä. Se, että kantajan nimi on mainittu, ei vaikuta millään tavoin Kreikan toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan määrittää itse Zenonin hallituksen jäsenten mahdollinen vastuu. Kantajan henkilötietojen kerääminen ja käsittely olivat siten tarpeen, eikä niissä ole jätetty noudattamatta asetuksen N:o 45/2001 4 artiklan säännöksiä.

93 Tästä seuraa, että neljäs kanneperuste, joka koskee henkilötietojen lainvastaista käsittelyä sopimusten yhteydessä toteutettujen tilintarkastusten aikana, on hylättävä.

– – Viides kanneperuste, joka koskee asetuksen N:o 45/2001 25, 27 ja 28 artiklan rikkomista

94 Kantajan mukaan asetuksen N:o 45/2001 25, 27 ja 28 artiklaa on rikottu sillä perusteella, että henkilötietojen käsittelystä ei ole ilmoitettu tietosuojasta vastaavalle henkilölle ja että OLAF ei ole pyytänyt Euroopan tietosuojavaltuutettua suorittamaan ennakkotarkastusta.

[– –]

98 Ensinnäkin asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdasta kantaja toteaa komission sitä kiistämättä, että tietoyhteiskunnan pääosasto on vuodesta 2011 lähtien antanut henkilötietojen käsittelyä koskevia ilmoituksia tietosuojasta vastaavan henkilön käsiteltäväksi.

99 Komissio viittaa ulkoisten tutkimusten luottamuksellisuutta koskevaan ilmoitukseen osoittaakseen, että se on noudattanut asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdassa sille asetettua velvollisuutta tehdä etukäteen ilmoitus. Kantaja korostaa kuitenkin, että asiakirja, johon komissio vetoaa, on todellisuudessa jätetty 18.6.2013, eikä sillä siten ole merkitystä arvioitaessa edellä mainitun säännöksen noudattamista. Komissio pyrkii perustelemaan tätä viivästystä sillä, että asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdassa edellytetyt käytännöt on voitu toteuttaa vain asteittain ja että Euroopan tietosuojavaltuutettu on katsonut myöhään tehtyä ilmoitusta koskevassa päätöksessä, ettei ollut mitään syytä katsoa edellä mainittua asetusta rikotun, koska sääntöjenvastaisuus oli korjattu.

100 Ei voida kuitenkaan katsoa, että tilanteen korjaamisen vuoksi sääntöjenvastaisuutta ei olisi tapahtunut. Asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohtaa on siten rikottu siltä osin kuin tiedot on ilmoitettu niiden käsittelyn jälkeen. Näin ollen on todettava, että komissio on rikkonut oikeussääntöä, jolla on tarkoitus antaa oikeuksia henkilöille, joita unionin toimielinten ja elinten hallussa olevat henkilötiedot koskevat (ks. edellä 51 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö). Kysymys on kuitenkin siitä, voidaanko tällaista rikkomista pitää edellä 42 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla riittävän ilmeisenä. Tältä osin on korostettava, että asetuksen N:o 45/2001 mukaan tietosuojasta vastaavan henkilön tehtävänä on varmistaa, että henkilötietojen käsittely ei loukkaa rekisteröityjen oikeuksia ja vapauksia. Tässä yhteydessä hänen tehtävänään on varoittaa Euroopan tietosuojavaltuutettua henkilötietojen käsittelystä, joka voi merkitä asetuksen N:o 45/2001 27 artiklassa tarkoitettua vaaraa. Tästä seuraa, että jos henkilötietojen käsittelystä ei ilmoiteta tietosuojasta vastaavalle henkilölle, tämä ei voi itse ilmoittaa siitä Euroopan tietosuojavaltuutetulle eikä siten täyttää tehokkaasti Euroopan lainsäätäjältä saamaansa valvontatehtävää.

101 On myös huomattava, että – kuten asetuksen N:o 45/2001 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan – sen säännöksiä sovelletaan kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn, jota toimielimet suorittavat. Unionin toimielimillä ja elimillä ei siten ole lainkaan harkintavaltaa asetuksen N:o 45/2001 soveltamisen osalta.

102 Kun otetaan huomioon nämä seikat – tietosuojasta vastaavan henkilön valvontatehtävän olennainen luonne ja unionin toimielinten ja elinten harkintavallan puuttuminen kokonaan – on todettava, että pelkkä asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdan rikkominen riittää tässä tapauksessa osoittamaan sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeisen rikkomisen, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia.

103 Tässä yhteydessä komissio vetoaa menestyksettä siihen, että Euroopan tietosuojavaltuutettu on 17.5.2014 antamassaan päätöksessä katsonut, että asetuksen N:o 45/2001 asteittaisen täytäntöönpanon viivästyminen johtui asetuksessa itsessään edellytetyistä eri vaiheista, jotka kuuluvat erottamattomasti sen säännöksiin. Tällaisella perustelulla ei voida kyseenalaistaa johtopäätöstä, jonka mukaan komissio on tässä tapauksessa rikkonut oikeussääntöä riittävän ilmeisellä tavalla.

104 Kysymystä siitä, missä määrin tämä rikkominen on aiheuttanut vahinkoa kantajalle, tarkastellaan jäljempänä 247 kohdassa.

105 Seuraavaksi kantaja vetoaa asetuksen N:o 45/2001 27 artiklan rikkomiseen sillä perusteella, että Euroopan tietosuojavaltuutettu ei tarkastanut ennakolta tarkastusten yhteydessä suoritettavia käsittelyjä. On kuitenkin todettava, että kantaja ei ole esittänyt mitään perustelua sille, miksi kyseisten tarkastusten pitäisi katsoa olevan käsittelyjä, joihin saattaa liittyä erityisiä rekisteröityjen oikeuksiin ja vapauksiin liittyviä vaaroja käsittelyjen luonteen, laajuuden tai tarkoitusten vuoksi. Edellä mainitun säännöksen tulkinta, sellaisena kuin komissio on sitä puolustanut, on hyväksyttävä. Komissio huomauttaa aivan oikein, että ennakkoilmoitusta Euroopan tietosuojavaltuutetulle ei edellytetä tässä tapauksessa suoritetun kaltaisten tarkastusten tapauksessa, jos käsittelyihin ei liity erityisiä rekisteröityjen oikeuksiin ja vapauksiin liittyviä vaaroja käsittelyjen luonteen, laajuuden tai tarkoitusten vuoksi. On korostettava, että komission suorittaman tarkastuksen ensisijaisena tarkoituksena oli varmistaa sopimuksen asianmukainen täytäntöönpano ja rahoitetun hankkeen nojalla toteutettujen rahoitustapahtumien säännönmukaisuus eikä paljastaa mahdollisia petoksia, jotka voivat johtaa OLAFin suorittamaan tutkimukseen.

106 On totta, että jotta tarkastus voidaan toteuttaa tehokkaasti ja hyödyllisesti ja jotta siitä voidaan tehdä asianmukaiset päätelmät, voidaan joutua keräämään ja analysoimaan henkilötietoja. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että asetuksen N:o 45/2001 27 artiklassa säädettyä ennakkotarkastusta edellytettäisiin, kun otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus. Tässä tapauksessa tarkastaja on käsitellyt kantajan ja muiden konsulttien henkilötietoja, jotka koskevat heidän asemaansa, suorittamiaan työtunteja sekä suoria henkilöstökuluja suhteessa heidän tuntikohtaiseen kustannukseensa. Käsittelyn tarkoituksena ei kuitenkaan ollut kohdistaa arviointia kantajan ja muiden konsulttien yksittäisiin suorituksiin tai todeta mahdollista petosta. Tästä seuraa, että esillä olevassa asiassa ei ollut tehtävä asetuksen N:o 45/2001 27 artiklassa säädettyä ennakkotarkastusta ja että tätä säännöstä ei siis ole voitu rikkoa.

107 Tässä yhteydessä on paikallaan korostaa, että asetuksen N:o 45/2001 27 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan tietosuojavaltuutetun suorittama ennakkotarkastus koskee tapauksia, joissa käsitellään OLAFin tutkintakertomukseen sisältyviä tietoja, jos tämä käsittely voi johtaa siihen, että OLAF epäilee yksityisten tehneen rikoksia.

108 Kantajan väitteestä, jonka mukaan OLAF ei ole pyytänyt Euroopan tietosuojavaltuutettua tarkastamaan ennakolta sen paikan päällä suorittamia tarkastuksia ja todentamisia ja jonka mukaan se olisi siten rikkonut asetuksen N:o 45/2001 27 artiklaa, komissio huomauttaa, että OLAFin tutkimukset ovat yhtäpitäviä useissa Euroopan tietosuojavaltuutetun (4.10.2007 ja 3.2.2012 antamissa) lausunnoissa esitettyjen suositusten kanssa ja että viimeksi mainittu on antanut lausunnon OLAFin ulkoisista

tutkimuksista 4.10.2007 eli selvästi ennen tässä tapauksessa kyseessä olevan hankkeen ulkoista tutkimusta. Kantaja katsoo kuitenkin, että 4.10.2007 annetun lausunnon oikeusperusta, eli säännöistä, jotka koskevat yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista Euroopan yhteisön kuudennen puiteohjelman (2002–2006) toteuttamiseen sekä sen tutkimustulosten levittämistä, 16.12.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2321/2002 (EYVL 2002, L 355, s. 23) 18 ja 20 artikla, ei voi oikeuttaa OLAFin ulkoisia tutkimuksia kuudennen puiteohjelman hankkeista. Komission niin ikään esille tuoma, 3.2.2012 annettu lausunto taas ei ole merkityksellinen arvioitaessa helmikuussa 2010 Comengissa tehtyä tarkastusta.

109 Euroopan tietosuojavaltuutettu on antanut 4.10.2007 lausunnon, joka koski OLAFin ulkoisia tutkimuksia muun muassa kuudennesta puiteohjelmasta. Kantajan väite ei siten perustu tosiseikkoihin.

110 Tämä väite ei ole myöskään oikeudellisesti pätevä. Asetuksen N:o 2321/2002 20 artiklassa säädetään nimittäin seuraavaa:

”Yhteisön taloudellisten etujen suojaaminen

Komissio varmistaa, että epäsuoria toimia toteutettaessa Euroopan yhteisöjen taloudelliset edut suojataan tehokkain tarkastuksin ja ehkäisevin toimenpitein ja, jos väärinkäytöksiä havaitaan, tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin seuraamuksin neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 ja neuvoston asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1073/1999 mukaisesti.”

111 Tässä säännöksessä viitataan yksiselitteisesti asetukseen N:o 1073/1999, ja se on asianmukainen oikeusperusta, jonka nojalla OLAF voi suorittaa tarkastuksia ja todentamisia paikan päällä. Tältä osin kantaja ei ole ilmoittanut, miten tämä tulkinta olisi virheellinen, ja tyytyy toteamaan, että edellä mainitun asetuksen 20 artiklassa ei anneta OLAFille oikeutta suorittaa ulkoisia tutkimuksia kuudennen puiteohjelman hankkeiden sopimuspuolista.

112 Lisäksi kantaja väittää, että ulkoiset tilintarkastukset olivat kyseisiin konsultteihin kohdistuva hallinnollinen toimenpide ja että näin ollen Euroopan tietosuojavaltuutetulle oli tehtävä asetuksen N:o 45/2001 28 artiklassa tarkoitettu ilmoitus. Kantaja ei kuitenkaan ilmoita, miltä osin edellä mainittua säännöstä voitaisiin soveltaa tässä tapauksessa. Väite on siten hylättävä.

113 Kantaja vetoaa vielä siihen, että 2.2.2011 tietosuojasta vastaavalle henkilölle tehty ilmoitus asiakirjasta on asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan vastainen sillä perusteella, että tämä asiakirja sisälsi kaksi valheellista ilmoitusta, joista toinen koski Euroopan tietosuojavaltuutetun lausuntoa asetuksen N:o 45/2001 27 artiklan soveltamatta jättämisestä ja toinen ”alihankkijan” nimen mainitsematta jättämistä (ks. jäljempänä 152–155 kohta).

114 Ensimmäistä valheelliseksi väitettyä ilmoitusta tarkasteltaessa edellä 105 ja 106 kohdasta ilmenee, että asetuksen N:o 45/2001 27 artiklaa ei voitu mitenkään soveltaa tässä asiassa. Ilmoitus ei näin ollen sisällä tältä osin minkäänlaista virhettä.

115 Tarkasteltaessa toista valheelliseksi väitettyä ilmoitusta, joka koskee ilmoituksen ”alihankkijoita” koskevaa 3 kohtaa, sillä perusteella, että alihankkijaan ei ole nimenomaisesti viitattu, ilmoitusta voidaan pitää korkeintaan epätäsmällisenä eikä valheellisena. Näin ollen ei voida katsoa, että asetuksen N:o 45/2001 25 artiklaa olisi rikottu pelkästään tämän epätäsmällisyyden vuoksi.

116 Edellä 98–102 kohdassa esitetystä seuraa, että kanneperuste on hyväksyttävä siltä osin kuin se koskee asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan rikkomista ja muilta osin hylättävä.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee OLAFin harkintavallan väärinkäyttöä [– –]

– – – OLAFin toimivalta suorittaa sopimuksen täytäntöönpanoa koskeva tutkimus

128 Kantaja väittää, ettei OLAFilla ollut toimivaltaa suorittaa tutkimusta puiteohjelman toteuttamista varten allekirjoitetun sopimuksen täytäntöönpanosta.

129 SEUT 310 artiklan 6 kohdassa määrätään, että ”unioni ja jäsenvaltiot suojaavat unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta 325 artiklan mukaisesti”, ja SEUT 325 artiklassa, joka koskee petosten torjuntaa, määrätään, että ”unioni ja jäsenvaltiot suojaavat unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta – – toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa sekä unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa”.

130 On syytä tuoda esille, että huomattavia määriä unionin varoja menetetään vuosittain luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden tekemien petosten ja muiden sääntöjenvastaisuuksien vuoksi ja että unionin toimielimet ja jäsenvaltiot ovat osoittaneet unionille erityisen oikeudellisen perustan toiminnalle petostentorjunnan alalla, perustaneet hallintorakenteita ja toteuttaneet lainsäädäntötoimia unionin varojen vastaanottajien tai unionin toimielinten ja elinten jäsenten ja henkilöstön toteuttamien petollisten menettelyjen torjumiseksi (ks. vastaavasti julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus komissio v. EIP, C-15/00, EU:C:2002:557, 4 kohta).

131 Tässä tarkoituksessa päätöksellä 1999/352 perustettiin OLAF. Kyseisen päätöksen 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”[OLAF] käyttää komissiolle kuuluvaa toimivaltaa ulkoisten hallinnollisten tutkimusten alalla vahvistaakseen yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista petoksilta, lahjonnalta ja muulta laittomalta toiminnalta sekä torjuakseen muihin seikkoihin tai toimiin yhteisön säännösten vastaisesti kohdistuvia petoksia.”

132 Asetuksen N:o 1073/1999 1 artiklassa säädetään OLAFin tutkimuksista seuraavaa:

”1. Tehostaakseen petosten, lahjonnan ja Euroopan yhteisön taloudellisia etuja vahingoittavan muun laittoman toiminnan torjuntaa – – [OLAF] – – käyttää komissiolle yhteisön lainsäädännössä sekä näiden alojen voimassa olevissa sopimuksissa annettuja tutkintavaltuuksia.

2. [OLAF] varmistaa komission jäsenvaltioille antaman avun tiiviin ja säännöllisen yhteistyön järjestämisessä niiden toimivaltaisten viranomaisten kesken niiden toiminnan yhteensovittamiseksi Euroopan yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi petoksilta. [OLAF] osallistuu sellaisten menetelmien aikaansaamiseen ja kehittämiseen, joilla torjutaan petoksia ja Euroopan yhteisön taloudellisia etuja vahingoittavaa muuta laitonta toimintaa.”

133 Asetuksen N:o 1073/1999 2 artiklassa määritellään käsite ”Hallinnolliset tutkimukset” seuraavasti:

”Tässä asetuksessa hallinnollisilla tutkimuksilla, jäljempänä ’tutkimukset’, tarkoitetaan kaikkia tarkastuksia, todentamisia ja viraston henkilökuntaan kuuluvien 3 ja 4 artiklan mukaisesti toteuttamia toimia 1 artiklassa määritettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi ja osoittaakseen tarvittaessa, että tarkastettu toiminta on luonteeltaan väärinkäytös. Tutkimukset eivät vaikuta jäsenvaltioiden syytetoimivaltaan.”

134 Asetuksen N:o 1073/1999 3 artiklassa, jonka otsikkona on ”Ulkoiset tutkimukset”, säädetään seuraavaa:

”[OLAF] käyttää komissiolle asetuksella (Euratom, EY) N:o 2185/96 myönnettyä toimivaltaa toteuttaa tarkastuksia ja todentamisia paikalla jäsenvaltioissa sekä, voimassa olevien yhteistyösopimusten mukaisesti, kolmansissa maissa.

[OLAF] toteuttaa tutkimustehtävänsä puitteissa asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 9 artiklan 1 kohdassa ja saman asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa alakohtaisissa säännöstöissä tarkoitettuja tarkastuksia ja todentamisia jäsenvaltioissa sekä, voimassa olevien yhteistyösopimusten mukaisesti, kolmansissa maissa.”

135 Tutkimuksen aloittamista koskevasta päätöksestä asetuksen N:o 1073/1999 5 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään, että ”[OLAFin] johtaja päättää ulkoisten tutkimusten aloittamisesta omasta aloitteestaan tai asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä”.

136 Asetuksen N:o 1073/1999 6 artiklassa määritellään tutkimusten toteuttamisen edellytykset seuraavasti:

”1. [OLAFin] johtaja johtaa tutkimusten toteuttamista.

2. [OLAFin] henkilöstöön kuuluvat suorittavat tehtävänsä esitettyään kirjallisen valtuutuksen, josta ilmenee heidän henkilöllisyytensä ja asemansa.

3. [OLAFin] henkilöstöön kuuluvilla, joille on annettu tehtäväksi tutkimuksen suorittaminen, on kunkin toimen osalta oltava johtajan antama kirjallinen valtuutus, josta ilmenee tutkimuksen kohde.

4. [OLAFin] henkilöstöön kuuluvien on tarkastuksia ja todentamisia paikalla suorittaessaan esiinnyttävä tavalla, joka on kyseisen jäsenvaltion virkamiehiin sovellettavien sääntöjen ja käytänteiden, henkilöstösääntöjen sekä 4 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen päätösten mukainen.

5. Tutkimukset toteutetaan keskeytyksettä olosuhteisiin ja tutkittavan asian vaikeusasteeseen nähden oikeassa suhteessa olevassa ajassa.

6. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että niiden toimivaltaiset viranomaiset avustavat kansallisten säännösten mukaisesti [OLAFin] henkilökuntaan kuuluvia näiden tehtävien täyttämisessä. Toimielinten ja elinten on huolehdittava, että niiden jäsenet ja henkilöstö avustavat [OLAFin] henkilöstöön kuuluvia tarvittavalla tavalla näiden tehtävien suorittamisessa, ja elinten on huolehdittava, että niiden johtohenkilöt ja henkilöstö avustavat viraston henkilöstöön kuuluvia tarvittavalla tavalla näiden tehtävien suorittamisessa.”

137 Asetuksen N:o 1073/1999 7 artiklassa säädetään lisäksi toimielinten ja elinten velvollisuudesta toimittaa viipymättä OLAFille kaikki tiedot, jotka liittyvät mahdollisiin petoksiin, lahjontaan tai muuhun laittomaan toimintaan.

138 Tutkintakertomuksesta ja tutkinnan jatkotoimista säädetään asetuksen N:o 1073/1999 9 artiklassa seuraavaa:

”1. [OLAF] laatii tutkimuksensa valmistuttua johtajan vastuulla loppukertomuksen, jossa ilmoitetaan erityisesti todetut seikat, mahdollinen taloudellinen vahinko ja tutkinnan päätelmät sekä johtajan suositukset jatkotoimiksi.

2. Näitä kertomuksia laadittaessa on otettava huomioon asianomaisen jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvät menettelyä koskevat vaatimukset. Tapauksissa, joissa on tarpeen turvautua jäsenvaltion hallinnollisiin ja oikeudellisiin menettelyihin, näin laaditut kertomukset on hyväksyttävä todisteeksi samalla tavoin ja samoin edellytyksin kuin kansallisten hallinnollisten tarkastajien laatimat

hallinnolliset kertomukset. [OLAFin] kertomuksia arvioidaan samojen sääntöjen perusteella kuin kansallisten hallinnollisten tarkastajien laatimia hallinnollisia kertomuksia, ja ne ovat kansallisten viranomaisten kertomusten kanssa samanarvoiset.

3. Ulkoisesta tutkimuksesta laadittu kertomus ja kaikki siihen liittyvät tarpeelliset asiakirjat toimitetaan kyseisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ulkoisia tutkimuksia koskevan säännöstön mukaisesti. – –”

139 On myös korostettava, että asetuksen N:o 2321/2002 20 artikla koskee unionin taloudellisten etujen suojaamista. Tässä säännöksessä viitataan nimenomaisesti asetukseen N:o 1073/1999 ja vahvistetaan siten OLAFin toimivalta suojata unionin taloudellisia etuja seuraavasti:

”Komissio varmistaa, että epäsuoria toimia toteutettaessa Euroopan yhteisöjen taloudelliset edut suojataan tehokkain tarkastuksin ja ehkäisevin toimenpitein ja, jos väärinkäytöksiä havaitaan, tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin seuraamuksin neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 ja neuvoston asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1073/1999 mukaisesti.”

140 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun unionin johdetun oikeuden säännölle on annettava tulkinta, sitä on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista siten, että se on yhteensoveltuva EUT-sopimuksen määräysten kanssa (tuomio 24.6.1993, Dr Tretter, C-90/92, EU:C:1993:264, 11 kohta ja tuomio 10.9.1996, komissio v. Saksa, C-61/94, EU:C:1996:313, 52 kohta).

141 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (ks. tuomio 7.6.2005, VEMW ym., C-17/03, EU:C:2005:362, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

142 Koska unionin johdetun oikeuden säädöksen ja erityisesti jonkin sen säännöksen sanamuotoon tukeutuvan ja historiallisen tulkinnan perusteella ei voida arvioida sen tarkkaa merkitystä, kyseistä säädöstä on tulkittava sekä sen tarkoituksen että yleisen systematiikan perusteella (ks. vastaavasti tuomio 31.3.1998, Ranska ym. v. komissio, C-68/94 ja C-30/95, EU:C:1998:148, 168 kohta ja tuomio 25.3.1999, Gencor v. komissio, T-102/96, EU:T:1999:65, 148 kohta).

143 Lainsäädäntöä, joka koskee OLAFin toimivaltaa suorittaa tutkimus puiteohjelman toteuttamista koskevan sopimuksen täytäntöönpanosta, on tulkittava näiden säännösten ja edellä mainitun oikeuskäytännön valossa.

144 Edellä 129–139 kohdassa mainituista säännöksistä ilmenee, että OLAFille on annettu laaja toimivalta petosten, lahjonnan ja muun unionin taloudellisia etuja vahingoittavan laittoman toiminnan torjunnassa.

145 Jotta SEUT 325 artiklassa tarkoitettu unionin taloudellisten etujen suojelu olisi tehokasta, petoksia ja muita väärinkäytöksiä on välttämätöntä ehkäistä ja torjua kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa, jossa tällaiset ilmiöt voivat vaikuttaa kyseisiin etuihin. Toteuttaakseen tämän tavoitteen mahdollisimman hyvin komissio on säätänyt, että OLAF käyttää komission toimivaltuuksia ulkoisten hallinnollisten tutkimusten alalla.

146 Vastaavasti edellä 139 kohdassa mainitussa asetuksen N:o 2321/2002 20 kohdassa, joka koskee sääntöjä, jotka koskevat yritysten osallistumista kuudennen puiteohjelman toteuttamiseen, säädetään konkreettisesti, että komissio varmistaa, että unionin taloudelliset edut suojataan tehokkain tarkastuksin asetuksen N:o 1073/1999 mukaisesti. Juuri tässä viimeksi mainitussa asetuksessa säädetään, että OLAF käyttää komissiolle asetuksella N:o 2185/96 myönnettyä toimivaltaa toteuttaa tarkastuksia ja todentamisia paikalla jäsenvaltioissa.

147 Näin ollen unionin ja sellaisten oikeushenkilöiden tai luonnollisten henkilöiden, joiden epäillään harjoittavan laitonta toimintaa, välisellä sopimussuhteella ei ole vaikutusta OLAFin tutkintavaltuuksiin. OLAF voi suorittaa tutkimuksia näistä henkilöistä, jos heitä epäillään petoksesta tai laittomasta toiminnasta, riippumatta siitä, onko edellä mainittujen osapuolten välillä tehty sopimusta.

148 Kantaja väittää siten menestyksettä, että edellä mainittuja säännöksiä pitäisi tulkita niin, että OLAFilla ei ole toimivaltaa tapauksissa, joissa unionin nimissä on tehty sopimuksia. Tällainen tulkinta – joka merkitsee siis toimielinten toimivallan rajoittamista petosten ja muun laittoman toiminnan torjunnassa – ei ole yhteensopiva EUT-sopimuksen määräysten eikä liioin näiden säännösten tarkoituksen tai yleisen systematiikan kanssa.

149 Tässä yhteydessä kantaja kyseenalaistaa tuloksetta OLAFin riippumattomuuden epäillessään, että komissiolla on intressiristiriita tilanteessa, jossa se on tehnyt unionin puolesta sopimuksen. Asetuksen N:o 1073/1999 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa tuodaan esille tarve varmistaa OLAFin riippumattomuus sille kyseisellä asetuksella uskotuissa tehtävissä antamalla OLAFin johtajalle mahdollisuus aloittaa tutkimus omasta aloitteestaan. Saman asetuksen 12 artiklan 3 kohdassa kyseisen perustelukappale pannaan täytäntöön säätämällä, että ”täyttäessään ulkoisten tai sisäisten tutkimusten aloittamiseen ja toteuttamiseen ja tutkimusten johdosta laadittaviin lopullisiin tutkintakertomuksiin liittyviä tehtäviään johtaja ei pyydä eikä ota ohjeita miltään hallitukselta, toimielimeltä tai elimeltä” ja että ”jos johtaja katsoo, että jokin komission toteuttama toimenpide vaarantaa hänen riippumattomuuttaan, hän voi nostaa kanteen komissiota vastaan [unionin] tuomioistuimessa”.

150 Tämä OLAFin riippumattomuus vahvistetaan vielä päätöksen 1999/352, sellaisena kuin se on muutettuna 27.9.2013 annetulla komission päätöksellä 2013/478/EU (EUVL 2013, L 257, s. 19), 3 artiklassa, jossa säädetään seuraavaa:

”Tutkimustehtävän itsenäisyys

[OLAF] käyttää 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua toimivaltaansa tutkimuksiin täysin itsenäisesti. Käyttäessään toimivaltaansa [OLAFin] [pää]johtaja ei pyydä eikä ota ohjeita komissiolta eikä miltään hallitukselta taikka muulta toimielimeltä tai elimeltä.” [– –]

– – – Tarkastuksia ja tilintarkastuksia koskevan sopimusehdon laillisuus

157 Kantaja väittää menestyksettä, että sopimusehto, jonka mukaan OLAF osallistuu kuudennen puiteohjelman sopimusten yhteydessä toteutettuihin tarkastuksiin ja tilintarkastuksiin, merkitsee väärinkäytöstä ja että se on lainvastainen. Edellä 144 ja 145 kohdassa on korostettu, että OLAFilla oli toimivalta suorittaa ulkoisia tutkimuksia sellaisten oikeushenkilöiden tai luonnollisten henkilöiden luona, joita epäiltiin petoksesta tai unionin taloudellisia etuja vahingoittavasta laittomasta toiminnasta, riippumatta siitä, oliko toimielimen ja näiden henkilöiden välillä tehty sopimusta. Tässä yhteydessä OLAF ei toimi FP6-vakiosopimuksen II.29 artiklan nojalla – jonka mukaan komissio voi suorittaa todentamisia ja tarkastuksia paikalla ja jossa viitataan tässä yhteydessä asetuksiin N:o 2185/96 ja N:o 1073/1999 – vaan edellä mainituissa asetuksissa ja päätöksessä 1999/352 saamiensa toimivaltuuksien nojalla.

158 Sopimusehto on siten pelkkä toteamus toimivaltuuksista, jotka komissiolla ja OLAFilla jo on. Se, että nämä viimeksi mainitut ovat soveltaneet tätä ehtoa, ei siten merkitse virhettä, josta aiheutuisi kantajalle vahinkoa. [– –]

– – – Petokseen tai lahjontaan liittyvien riittävän vakavien epäilyjen puuttuminen [– –]

175 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että OLAFin johtaja ei voi päättää aloittaa tutkimusta eivätkä myöskään perussopimuksilla ja niiden perusteella perustetut toimielimet ja elimet voi päättää vaatia tällaisen tutkimuksen aloittamista ilman riittävän vakavia epäilyjä petoksista, lahjonnasta tai unionin taloudellisia etuja vahingoittavasta muusta laittomasta toiminnasta (tuomio 10.7.2003, komissio v. EKP, C-11/00, EU:C:2003:395, 141 kohta ja tuomio 10.7.2003, komissio v. EIP, C-15/00, EU:C:2003:396, 164 kohta).

176 Näin ollen on tutkittava, olivatko OLAFin epäilyt riittävän vakavia.

177 Alkuperäiseen tarkastuskertomukseen sisältyy tiettyjä tietoja, joista ilmenee, että Zenon ei ollut toimittanut vaadittua henkilöstökuluja koskevaa lomaketta tietyiltä ajanjaksoilta, että merkittävä osa Zenonin ilmoittamista henkilöstökuluista koski henkilöitä, jotka Comeng oli saattanut sen käyttöön, että Comengin käyttöön antaman työntekijän tuntihinta oli selvästi suurempi kuin Zenonin työntekijän tuntihinta ja että Comengin henkilöstökuluja ei voitu pitää ”sisäisten konsulttien” kuluina. Näistä tiedoista käy myös ilmi, että tämä käytäntö pitää Comengin henkilöstökuluja sisäisten konsulttien kuluina oli mahdollisesti systemaattista. Lisäksi tuodaan esille, että näiden kahden yhtiön väliset suhteet eivät olleet tiedossa ja että tilintarkastuksessa on voitu vahvistaa, että Comeng ja Zenon olivat tehneet 1.4.2005 allekirjoitetun sopimuksen.

178 Näiden tietojen on korostettava edustavan osaa tiedoista, jotka sisältyvät luottamukselliseen asiakirjaan, joka käsittää OLAFin arvioinnin alkuperäisistä tiedoista.

179 Kun otetaan huomioon nämä seikat – joille on ominaista tietojen puuttuminen Zenonin ja Comengin välisistä suhteista, ilmeisen liioitellut henkilöstökulut, todellisuutta vastaamattomat henkilöstöä koskevat ilmoitukset ja ilmeisen systemaattinen käytäntö henkilöstökulujen luonnehdinnassa –, OLAF on voinut perustellusti katsoa, että tutkimuksen aloittamiseksi oli olemassa riittävän vakavia epäilyjä petoksesta tai muusta unionin taloudellisia etuja vahingoittavasta laittomasta toiminnasta.

[– –]

– – – OLAFin toimivaltuuksien puuttuminen ulkoisten tutkimusten yhteydessä järjestettäviä keskusteluja varten [– –]

187 Esillä olevassa asiassa on muistettava, että kaksi OLAFin jäsentä kuuli kantajaa Patmoksella 6.9.2011.

188 Lainsäädännöstä on tiukasti sanamuodon osalta katsottava, että – toisin kuin asetuksen N:o 1073/1999 4 artiklassa säädetään sisäisistä tutkimuksista – yhdessäkään säännöksessä ei nimenomaisesti säädetä, että OLAFilla olisi mahdollisuus pyytää ulkoisissa tutkimuksissa suullisia tietoja.

189 Sitä, että tältä osin ei ole olemassa yhtään nimenomaista säännöstä, ei voida kuitenkaan tulkita siten, että OLAFia olisi kielletty järjestämästä keskusteluja ulkoisten tutkimusten yhteydessä. Oikeus suorittaa tarkastuksia ja todentamisia paikan päällä merkitsee kiistatta oikeutta järjestää keskusteluja sellaisten henkilöiden kanssa, joita nämä tarkastukset ja todentamiset koskevat. OLAFin järjestämät keskustelut eivät sitä paitsi ole velvoittavia, vaan asianomaisilla henkilöillä on oikeus kieltäytyä niihin osallistumisesta tai tiettyihin kysymyksiin vastaamisesta.

190 Lisäksi on todettava, että asetuksen N:o 2185/96 7 artiklassa ja asetuksen N:o 1073/1999 2 artiklassa, luettuina yhdessä, säädetään, että OLAFilla on ”samoin edellytyksin kuin kansallisilla hallinnollisilla tarkastajilla ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti” oikeus saada käyttöönsä kaikki kyseisiin toimiin liittyvät tiedot ja asiakirjat, jotka osoittautuvat tarpeellisiksi paikan päällä suoritettavien tarkastusten ja todennusten kannalta.

191 Kantaja ei ole esittänyt perustelua, joka osoittaisi OLAFin tehneen tässä suhteessa virheen. Kantaja ei ole todennut, miten OLAFin toiminta, jossa se kutsui hänet keskusteluun näiden tarkastusten ja todentamisten kohteena olevana henkilönä, ei olisi ollut asetuksen N:o 2185/96 7 artiklan ja asetuksen N:o 1073/1999 2 artiklan, luettuina yhdessä, mukaista.

192 Tästä samasta syystä on hylättävä myös perustelu, joka liittyy OLAFin valvontakomitean lausuntoon 2/2012, joka kantajan mukaan tukee näkemystä, jonka mukaan OLAFin olisi mahdotonta pyytää suullisia tietoja ulkoisten tutkimusten yhteydessä.

193 Näin ollen on hylättävä väite, jonka mukaan OLAFilla ei ole toimivaltuuksia järjestää keskusteluja ulkoisten tutkimusten yhteydessä.

– – – OLAFilta puuttuva toimivalta suorittaa tutkimuksia kolmansien henkilöiden luona [– –]

196 Asetuksen N:o 2185/96 5 artiklan kolmannessa kohdassa säädetään, että ”silloin kun on ehdottoman tarpeellista väärinkäytöksen osoittamiseksi, komissio voi suorittaa tarkastuksia ja todentamisia paikan päällä muiden asianomaisten taloudellisten toimijoiden luona saadakseen käyttöönsä näiden hallussa olevia asiaankuuluvia tietoja seikoista, joihin paikan päällä tehtävät tarkastukset ja todentamiset kohdistuvat”.

197 Yhdessäkään asetuksen N:o 2185/96 tai minkään muunkaan asetuksen säännöksessä ei liioin estetä komissiota tai tässä tapauksessa OLAFia suorittamasta tarkastusta ja todentamista paikan päällä alihankkijan luona suorittamatta etukäteen tarkastusta ja todentamista paikan päällä petoksesta epäillyn taloudellisen toimijan luona. OLAF voi suorittaa tarkastuksen ja todentamisen paikan päällä muiden taloudellisten toimijoiden luona, jos se on ehdottoman välttämätöntä sääntöjenvastaisuuden toteamiseksi.

198 Comeng on toiminut nimenomaan Zenonin alihankkijana kuudennen puiteohjelman toteuttamista koskevien FP6-sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä. Tällaisen tarkastus tämän toimijan luona oli näin ollen tehtävä sen hallussa olevien, tutkimuksen kohteena olevia seikkoja koskevien asiaankuuluvien tietojen saamiseksi.

199 Se, että tarkastus päätettiin tehdä tämän toimijan luona ennen Zenonin luona tehtävää tarkastusta, oli perusteltua yllätysvaikutuksen aikaansaamiseksi. Mikäli tarkastukset ovat asetuksen N:o 2185/96 mukaisia – kuten Comengin luona tehty tarkastus –, niiden aikajärjestyksestä päättäminen kuuluu joka tapauksessa yksinomaan komission ja OLAFin harkintavaltaan.

200 Kun otetaan huomioon esillä olevan asian olosuhteet ja edellä 177–181 kohdassa todetut riittävän vakavat epäilyt, on katsottava, että Comengin luona tehty tarkastus oli ehdottoman välttämätön ja suoritettiin OLAFin harkintavallan rajoissa.

201 Näin ollen komission ei voida katsoa rikkoneen asetuksen N:o 2185/96 5 artiklaa.

– – – Tutkimuksen ajanjakson 2002–2006 rahoitustapahtumiin laajentamisen lainvastaisuus [– –]

210 Toiseksi on tutkittava kaikki vanhentumista koskevat väitteet ja väitteet, jotka perustuvat kohtuullisessa ajassa toimimisen ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamiseen.

210 [– –]

213 Oikeuskäytännössä on katsottu, että asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan vanhentumissääntöä voidaan soveltaa sekä sellaisiin sääntöjenvastaisuuksiin, jotka johtavat kyseisen asetuksen 5 artiklassa tarkoitettuun hallinnolliseen seuraamukseen, että sellaisiin sääntöjenvastaisuuksiin, joihin kohdistuu mainitun asetuksen 4 artiklassa tarkoitettu hallinnollinen toimenpide, jonka tarkoituksena on perusteettomasti saadun etuuden periminen takaisin mutta joka ei kuitenkaan ole seuraamus (tuomio 29.1.2009, Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ym., C-278/07–C-280/07, EU:C:2009:38, 22 kohta; tuomio 15.4.2011, IPK International v. komissio, T-297/05, EU:T:2011:185, 147 kohta ja tuomio 19.4.2013, Aecops v. komissio, T-53/11, ei julkaistu, EU:T:2013:205, 41 kohta).

214 Oikeuskäytännössä on myös katsottu, että kun unionin lainsäätäjä antoi asetuksen N:o 2988/95 ja erityisesti sen 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan, sen tarkoituksena oli ottaa käyttöön tällä alalla sovellettava yleinen vanhentumisaika ja yhtäältä määritellä kyseisellä säännöksellä kaikissa jäsenvaltioissa sovellettava vähimmäisvanhentumisaika ja toisaalta luopua mahdollisuudesta periä takaisin unionin talousarviosta perusteettomasti saatuja määriä sen jälkeen, kun neljä vuotta on kulunut siitä sääntöjenvastaisuudesta, joka on vaikuttanut riidanalaisiin maksuihin. Tästä seuraa, että asetuksen N:o 2988/95 voimaantulosta lukien jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat lähtökohtaisesti niitä aloja lukuun ottamatta, joiden osalta unionin lainsäätäjä on säätänyt lyhyemmästä vanhentumisajasta, periä minkä hyvänsä unionin talousarviosta perusteettomasti saadun edun takaisin neljän vuoden aikana (tuomio 29.1.2009, Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ym., C-278/07–C-280/07, EU:C:2009:38, 27 ja 28 kohta).

215 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan sisältö, sellaisena kuin se on tuotu esille oikeuskäytännössä, ja se, että OLAFin tutkimus saattoi kantajan osalta johtaa vain kansallisen oikeuden eikä unionin oikeuden nojalla toteutettuihin hallinnollisiin tai rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin tai seuraamuksiin, kantaja ei voi vedota minkäänlaiseen vanhentumiseen asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan nojalla.

216 Vaikka katsottaisiinkin, että asetuksen N:o 2988/95 vanhentumissäännöt velvoittivat Kreikan kansallisia tuomioistuimia mahdollisten rikossyytteiden yhteydessä, on korostettava, kuten komissio on perustellusti esittänyt, että sääntöjenvastaisuudet kuudennen puiteohjelman sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä olivat jatkuvia. On myös todettava, että sääntöjenvastaisuudet loppuivat 30.9.2007 eli kuudennen puiteohjelman viimeisen hankkeen (Gnosys), jossa Zenon oli mukana, päättymispäivänä. Oletettujen sääntöjenvastaisuuksien on näin ollen katsottava päättyneen kyseisestä päivästä lukien. Tästä seuraa, että vanhentumisaika on alkanut kulua vasta 1.10.2007 alkaen.

217 Tässä yhteydessä on todettava, että asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan kantajaa vastaan esitettyjen syytteiden vanhentumisaika voi katketa ainoastaan kantajalle tiedoksi annetulla toimella. Kantaja kuitenkin myönsi istunnossa, että hänelle oli ilmoitettu tutkimuksesta heinäkuussa 2011 päivätyllä kirjeellä. On myös paikallaan korostaa, että tämän kirjeen mukaan kantajaa pidettiin kyseisen tutkimuksen kohteena olevana henkilönä ja että kantajalla oli ollut yhteyksiä OLAFin edustajiin, koska niihin viitattiin kantajan 6.7.2011 OLAFille osoittamassa sähköpostiviestissä, jossa kantaja vahvisti suostuvansa kuulemistilaisuuden päivämäärään kotipaikassaan Kreikassa. Näissä olosuhteissa on katsottava, että heinäkuussa 2011 kantajalle osoitettu kirje on katkaissut vanhentumisajan ja että sen vaikutuksesta uusi neljän vuoden vanhentumisaika on alkanut kulua kyseisen kirjeen päivämäärästä (ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 13.3.2003, José Martí Peix v. komissio, T-125/01, EU:T:2003:72, 94 kohta).

218 Tästä seuraa, että kantajan väite syytteiden vanhentumisesta on hylättävä.

219 Tarkasteltaessa väitettä, jonka mukaan asiassa on laiminlyöty velvollisuus toimia kohtuullisessa ajassa hallintomenettelyissä, tämän velvollisuuden on todettava olevan unionin oikeuden yleinen periaate, jonka noudattamisen unionin tuomioistuimet takaavat ja joka sitä paitsi mainitaan Euroopan unionin

perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa osana oikeutta hyvään hallintoon (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2014, Catinis v. komissio, T-447/11, EU:T:2014:267, 34 kohta). On myös todettava, että hallinnollisen menettelyn keston kohtuullisuutta on arvioitava kunkin asian erityispiirteet huomioon ottaen, ja arvioinnissa on otettava erityisesti huomioon asiayhteys, eri menettelyvaiheet, asian vaikeus sekä asian merkitys eri osapuolille (tuomio 22.10.1997, SCK ja FNK v. komissio, T-213/95 ja T-18/96, EU:T:1997:157, 57 kohta; tuomio 16.9.1999, Partex v. komissio, T-182/96, EU:T:1999:171, 177 kohta ja tuomio 19.4.2013, Aecops v. komissio, T-53/11, ei julkaistu, EU:T:2013:205, 57 kohta). Tässä tapauksessa kuudennen puiteohjelman toteuttamiseksi tehdyt sopimukset koskivat ajanjaksoa 2002–2006 ja ulottuivat siten usealle vuodelle. Lisäksi komission toteama sääntöjenvastaisuus oli jatkuva ja ulottui tälle samalle ajanjaksolle. Kantaja ei voi siten kritisoida OLAFia siitä, että se on suorittanut tutkimuksen useita vuosia koskevalta ajanjaksolta. OLAF on noudattanut asetuksen N:o 1073/1999 6 artiklan 5 kohtaa siltä osin kuin tutkimus on toteutettu keskeytyksettä olosuhteisiin ja tutkittavan asian vaikeusasteeseen nähden oikeassa suhteessa olevassa ajassa. OLAF aloitti tutkimuksensa joulukuussa 2009. Helmikuussa 2010 se suoritti tarkastuksen Comengin tiloissa. Elokuussa 2010 komissio laati luonnoksen lopullisesta tarkastuskertomuksesta ja osoitti sen Zenonille, joka esitti siitä huomautuksensa loka- ja marraskuussa 2010. Komissio hyväksyi lopullisen tarkastuskertomuksen helmikuussa 2011. OLAF ilmoitti kantajalle heinäkuussa 2011 lopullisen tarkastuskertomuksen seikkojen perusteella, että tämä oli tutkimuksen kohteena, kuuli kantajaa syyskuussa 2011, päätti tutkimuksensa syyskuussa 2012 ja toimitti lopullisen tutkintakertomuksensa Kreikan viranomaisille lokakuussa 2012. Tästä seuraa, että OLAF ei ole laiminlyönyt velvollisuutta toimia kohtuullisessa ajassa hallintomenettelyissä eikä loukannut oikeutta hyvään hallintoon, jonka osa tämä velvollisuus on. Vastaavasti edellä esitetyn mukaisesti OLAF ei ole loukannut myöskään huolellisuusvelvollisuuden periaatetta.

[– –]

Kolmas kanneperuste, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista

225 Kolmannessa kanneperusteessaan kantaja vetoaa siihen, että hänellä oli kuulemisajankohdastaan kanteen nostamiseen saakka vain vähän tietoa tutkimusten kohteesta ja OLAFin hänen osaltaan esittämistä väitteistä. Hän katsoo, että hänelle olisi pitänyt ilmoittaa tutkimuksen kohteena olevana henkilönä täsmällisesti ja selvästi kaikista häntä koskevista seikoista. Hänelle ei kuitenkaan ole ilmoitettu lopullisesti ja yksityiskohtaisesti häntä vastaan esitettyjä väitteitä ja hänen syykseen luettuja tosiseikkoja, eikä liioin syytteitä ja tietoja, jotka on toimitettu tietoyhteiskunnan pääosastolle ja Kreikan viranomaisille, eikä hänellä ole ollut mahdollisuutta puolustautua ja tulla kuulluksi näistä seikoista saati kiistää mahdollisia virheellisiä väitteitä.

226 Komissio kiistää nämä väitteet.

227 Kolmannessa kanneperusteessaan kantaja vetoaa siihen, että hänen puolustautumisoikeuksiaan on loukattu, ja hän esittää tältä osin kaksi väitettä. Yhtäältä hänelle ei ole ilmoitettu täsmällisesti ja selvästi kaikista hänen syykseen luetuista seikoista eikä häntä siten ole voitu kuulla näistä seikoista. Toisaalta hänellä ei ole ollut mahdollisuutta tutustua OLAFin asiakirja-aineistoon ennen kuin tämä on laatinut kertomuksensa ja maininnut siinä hänen nimensä, eikä myöskään itse loppukertomukseen.

228 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi päättyä tälle vastaiseen päätökseen, on unionin oikeuden perustavanlaatuinen periaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä. Tämä periaate edellyttää, että henkilö, jolle vastainen päätös saatetaan tehdä, voi tehokkaasti ilmaista kantansa niistä seikoista, joiden komissio on katsonut puhuvan häntä vastaan ja joihin se on perustanut päätöksensä (ks. vastaavasti tuomio 24.10.1996, komissio v. Lisrestal ym., C-32/95 P, EU:C:1996:402, 21 kohta).

229 Ensinnäkin väitteestä, jonka mukaan kantajalle ei ole ilmoitettu riittävän selvästi hänen syykseen luetuista seikoista eikä kantajaa ole siis voitu kuulla näistä seikoista, on heti alkuun todettava, ettei missään säännöstössä velvoiteta informoimaan asianomaisia henkilöitä OLAFin ulkoisten tutkimusten yhteydessä. Petosten, lahjonnan ja yhteisöjen etua vahingoittavan muun laittoman toiminnan torjumista koskevien sisäisten tutkimusten edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä 2.6.1999 tehdyn komission päätöksen 1999/396/EY, EHTY, Euratom (EYVL 1999, L 149, s. 57) 4 artiklassa, jonka otsikkona on ”Asianomaisille ilmoittaminen”, säädetään sitä vastoin sisäisistä tutkimuksista seuraavaa:

”Jos ilmenee, että jäseneen, johtohenkilöön, virkamieheen tai muuhun henkilöstöön kuuluvaan voi kohdistua henkilöön kohdistuvia epäilyjä, asianomaiselle on ilmoitettava tästä nopeasti, jos ilmoittaminen ei vaaranna tutkimusta. – –

Tapauksissa, joissa tutkimukseen liittyvistä syistä on noudatettava ehdotonta salassapitovelvollisuutta ja joissa on turvauduttava kansallisten oikeusviranomaisten toimivaltaan kuuluviin tutkintamenetelmiin, velvollisuutta antaa komitean jäsenelle, johtohenkilölle, virkamiehelle tai muuhun henkilöstöön kuuluvalle tilaisuus tulla kuulluksi voidaan lykätä puheenjohtajan tai pääsihteerin annettua asiaan suostumuksensa.”

230 Unionin yleinen tuomioistuin on jo todennut, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen oli taattu riittävästi OLAFin sisäisessä tutkimuksessa, jos OLAF noudatti päätöksen 1999/396 4 artiklaa (tuomio 12.9.2007, Nikolaou v. komissio, T-259/03, ei julkaistu, EU:T:2007:254, 245 kohta).

231 Sama koskee OLAFin ulkoista tutkimusmenettelyä. Näin ollen puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen taataan riittävästi tällaisessa tutkimuksessa, jos päätöksen 1999/396 4 artiklassa säädetyn mukaisesti asianomaiselle ilmoitetaan nopeasti siitä, että häneen voi kohdistua henkilöön kohdistuvia epäilyjä petoksesta, lahjonnasta tai unionin taloudellisia etuja vahingoittavasta toiminnasta, jos ilmoittaminen ei vaaranna tutkimusta.

232 Esillä olevassa asiassa on huomattava, että OLAF on jo heinäkuussa 2011 osoittanut kantajalle kirjeen, jossa tälle ilmoitettiin, että häntä pidettiin hanketta GR/RESEARCH-INFSO-FP6-Robotics and informatics koskevan tutkimuksen kohteena olevana henkilönä. OLAF ilmoitti selvästi tässä kirjeessä pyytävänsä kantajalta selityksiä ja tietoja Zenonin ja Comengin osallistumisesta kuudennen puiteohjelman tutkimushankkeisiin. Tässä samassa kirjeessä OLAF kutsui kantajan kuulemistilaisuuteen antaakseen hänelle ”mahdollisuuden ilmaista näkemyksensä ja esittää huomautuksensa kaikista niistä seikoista, jotka koskevat häntä asianomaisena henkilönä”. Siinä todettiin, että kuulemisen helpottamiseksi kantajaa kehotettiin keräämään tarvittavat asiakirjat, jotka koskevat Zenonin ja Comengin osallistumista unionin tutkimushankkeisiin, eli jäljennökset Comengin Zenonille esittämistä laskuista, maksutositteet, jäljennökset Zenonin ja Comengin välisistä palvelusopimuksista, jäljennökset asiakirjoista, jotka koskevat konsulttien työtä Comengin lukuun, jäljennökset konsulttien työtuntiluetteloista sekä jäljennökset Comengin ja muiden yhtiöiden, kuten [*luottamuksellinen tieto*] [2], välisistä palvelusopimuksista.

233 OLAF on myös täsmentänyt, että kantajalla oli oikeus siihen, että häntä avustaa asianajaja tai muu edustaja, että kuulemistilaisuuden päättyessä häntä pyydettiin lukemaan pöytäkirja ja allekirjoittamaan se, jos hän oli samaa mieltä sen sisällöstä, että kuulemista voitiin käyttää hallinnollisessa, kurinpito-, oikeudenkäynti- tai rikosmenettelyssä ja että tutkimus saattoi johtaa rahasumman perimiseen tai asian siirtämiseen unionin kurinpitoviranomaisille tai toimivaltaisille kansallisille oikeusviranomaisille.

2 — Luottamukselliset tiedot on poistettu tekstistä.

234 Kaksi OLAFin edustajaa tapasi kantajan 7.9.2011 tämän kotipaikassa. Asianosaisten allekirjoittamasta keskustelun pöytäkirjasta ilmenee, että kantajalle oli heti alussa ilmoitettu, että OLAF pyrki tarkistamaan olennaiset tosiseikat ja keräämään tiedot Zenonin ja Comengin välisistä suhteista kuudennen puiteohjelman sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä. Tältä osin on korostettava, että pöytäkirjasta ilmenee ensinnäkin [*luottamuksellinen tieto*].

235 Kantajalle ilmoitettiin 19.9.2012 päivätyllä kirjeellä, että OLAF oli päättänyt tutkimuksen ja että sillä oli perusteita katsoa, että unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavia rikoksia oli tehty. Kirjeessä täsmennettiin, että tämän tutkimuksen päätelmien perusteella OLAF oli suositellut Kreikan toimivaltaisille oikeusviranomaisille oikeudenkäyntimenettelyn aloittamista.

236 Kaikkien näiden seikkojen perusteella on katsottava, että esillä olevan asian olosuhteissa kantajalle oli ilmoitettu täysin OLAFin suorittaman ulkoisen tutkimuksen perusteista sekä syistä, joiden vuoksi hän oli kyseisen tutkimuksen kohteena oleva henkilö, ja että häntä on voitu kuulla oikeudellisesti riittävällä tavalla. Erityisesti keskustelusta laaditusta kertomuksesta ilmenee, että hän oli täysin tietoinen [*luottamuksellinen tieto*].

237 Näin ollen on hylättävä väite siitä, että kantajalle ei olisi ilmoitettu selvästi, mitkä seikat on luettu hänen syykseen, ja että häntä ei siten olisi voitu kuulla näistä seikoista.

238 Tässä yhteydessä on toiseksi hylättävä myös kantajan väite, jonka mukaan hänellä ei ole ollut mahdollisuutta tutustua OLAFin asiakirja-aineistoon tai itse loppukertomukseen.

239 Oikeudesta tutustua OLAFin asiakirja-aineistoon on ensinnäkin katsottava, että OLAFilla ei ole velvollisuutta antaa ulkoisen tutkimuksen kohteena olevalle henkilölle oikeutta tutustua tällaisen tutkimuksen kohteena oleviin asiakirjoihin tai OLAFin tässä yhteydessä laatimiin asiakirjoihin, sillä muutoin OLAFille annetun tehtävän tehokkuus ja luottamuksellisuus sekä OLAFin riippumattomuus voisivat vaarantua. Kantajan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on taattu riittävällä tavalla hänen käytettävissään olleilla tiedoilla (ks. analogisesti määräys 18.12.2003, Gómez-Reino v. komissio, T-215/02, EU:T:2003:352, 65 kohta; tuomio 12.9.2007, Nikolaou v. komissio, T-259/03, ei julkaistu, EU:T:2007:254, 241 kohta ja tuomio 8.7.2008, Franchet ja Byk v. komissio, T-48/05, EU:T:2008:257, 255 kohta) ja sillä, että häntä on kuultu kuulemistilaisuudessa.

240 Toiseksi ulkoisen tutkimuksen loppukertomukseen tutustumisesta on todettava, ettei yhdessäkään säännöksessä säädetä, että OLAFilla olisi tällainen velvollisuus. Siltä osin kuin kyse on kontradiktorisesta periaatteesta, lainvastaisuuden olemassaolo OLAFin osalta voitaisiin todeta vain siinä tapauksessa, että loppukertomus julkaistaisiin tai että sitä seuraisi asianomaiselle vastaisen päätöksen tekeminen (ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 12.9.2007, Nikolaou v. komissio, T-259/03, ei julkaistu, EU:T:2007:254, 267 ja 268 kohta ja tuomio 8.7.2008, Franchet ja Byk v. komissio, T-48/05, EU:T:2008:257, 259 kohta).

241 Siltä osin kuin loppukertomusten vastaanottajat, eli komissio ja Kreikan oikeusviranomaiset, ovat aikoneet tehdä tällaisen päätöksen kantajan osalta loppukertomuksen perusteella, näiden muiden viranomaisten eikä OLAFin on tarvittaessa annettava kantajalle oikeus tutustua niihin omien menettelysääntöjensä mukaisesti.

[– –]

243 Tästä seuraa, että komissio ei ole loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia ja että kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Vahinko ja syy-yhteys [– –]

247 Kantaja on näyttänyt, että asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohtaa on rikottu (ks. edellä 98–102 ja 172 kohta). Kantaja ei kuitenkaan ole osoittanut, että tämän rikkomisen ja väitettyjen vahinkojen välillä olisi minkäänlaista syy-yhteyttä. Hän ei ole esittänyt mitään perustelua, jonka avulla voitaisiin ymmärtää, miten tässä tapauksessa tietosuojasta vastaavalle henkilölle myöhässä annettu ilmoitus kantajaa koskevien henkilötietojen käsittelystä olisi vahingoittanut hänen mainettaan ja saanut hänet lopettamaan ammattitoimintansa ja keskeyttämään akateemisen toimintansa. Hän ei ole liioin selittänyt, miten tämä myöhässä tehty ilmoitus olisi aiheuttanut hänelle henkistä kärsimystä. Sikäli kuin vahingonkorvausvaatimus perustuu edellä mainittuun rikkomiseen, se on hylättävä perusteettomana.

248 Edellä esitetyn perusteella vahingonkorvausvaatimus on hylättävä perusteettomana.

[– –]

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Athanassios Oikonomopoulos velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

Prek Labucka Kreuschitz

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä heinäkuuta 2016.

Allekirjoitukset